

Jonge geesten interview

'Door ouderdom
ben ik bevrijd
van eergevoel'

Zangcoach Margreet Honig (85) heeft al heel wat beroemde stembanden een zetje in de juiste richting gegeven. 'Als mijn gehoor het begeeft, dan hou ik op.'

tekst **Peter van der Lint**
foto's **Martijn Gijsbertsen**

Margreet Honig is net terug uit Basel. Daar gaf ze jarenlang les aan de Schola Cantorum en aan de Hochschule. Nu voor de laatste keer, want van beide gerenommeerde instituten heeft ze afscheid genomen. "Ze hebben me zo mooi en lief uitgezwaaid", vertelt Honig stralend aan de keukentafel in het huis aan de Amsterdamse Stadhouderskade. In dat huis van haar ouders woont ze al sinds haar vierde. Haar vader was er huisarts.

"Vijfmaal per jaar was ik een week in Basel. Heerlijk om al die jonge zangers op het juiste spoor te proberen te zetten. Ik ben er niet weggegaan omdat ik er genoeg van had, nee, zeker niet. Van zoiets moois kan ik geloof ik nooit genoeg krijgen. Maar na de zoveelste keer dat ik urenlang zat te staren naar een groene wei vanuit een stilstaande trein vond ik het welletjes. Ook al die geannuleerde vluchten en het vervolgens verveeld en doelloos rondhangen op

een vliegveld braken me op."

Niet dat de 85-jarige nu stilzit op die mooie plek in Amsterdam. Ze heeft haar baan aan de operastudio in München aangehouden. Vier keer per jaar is ze daar nog te vinden. En voor de Margreet Honig Foundation leidt ze al wat oudere zangers op die zelf leraar willen worden. "Prachtig dat mijn leerlingen nu zelf leraar zijn, en dat ze hun kunde door kunnen geven aan een nieuwe generatie. En het Rotterdams Conservatorium heeft me uitgenodigd om daar de zangleraren te komen observeren, af en toe een masterclass te geven, en daarna met elkaar in gesprek te gaan. Zo leuk, want aan dat conservatorium had ik mijn eerste baan als zangleraar."

Zoals haar vader vroeger huisarts was aan de Stadhouderskade, komen daar nu zangers bij 'dokter' Margreet Honig in de 'spreekkamer'. Daar wil ze ook zeker nog niet mee stoppen. Van over de hele wereld kloppen zangers bij haar aan als ze een bepaalde noot niet meer uit hun keel krijgen, of als die ineens ronduit lelijk klinkt. Bijna altijd weet Honig het probleem te verhelpen. Of zangers komen bij haar om nieuw repertoire uit te proberen.

Grootheden als Magdalena Kozená,

'Soms leggen zangers hun hele ziel en zaligheid in mijn handen'

Christian Gerhaher, Elina Garanca, Werner Güra, Anna Lucia Richter en Stéphane Degout hebben bij haar aan dezelfde keukentafel gezeten. Om bij een kop thee of koffie te praten over hun leven, de harde muziekwereld, en over die ene noot, of dat nieuwe, uitdagende en intimiderende repertoire waar ze aan willen beginnen.

De Franse bariton Degout noemt haar 'de godmother onder de zangleraren'. Tenor Marcel Reijns vertelde ooit dat Honig ervoor zorgde dat hij geen rare fratsen uit ging halen, en sopraan Judith van Wanroij noemde haar 'een docent plus, met echt hart voor de zaak'. De Roemeense sopraan Nelly Miricioiu vindt Honig 'de ideale leraar; iemand die alle aspecten van de zanger en diens leven in ogenschouw neemt'. En mezzosopraan Olivia Vermeulen liet zich in *Trouw* ontvallen: "Ik hoop wel dat Margreet 110 wordt, want ik kan echt niet zonder haar."

Honig lacht als ze de laatste opmerking hoort. "Kijk, ik ben nu wel 85 maar ik barst nog van de energie. Dat is eigenlijk het probleem, want ik kan maar moeilijk nee zeggen. Van het lesgeven heb ik zelf zo ontzettend veel geleerd, en dat doe ik nog altijd. Ik ben van nature nieuwsgierig, leergierig. Dat leren stopt nooit. Gelukkig maar. Ik lees de laatste tijd veel over filosofie en filosofen. Wat brengt het leven ons, en hoe ga je ermee om."

"Bij zingen, en het lesgeven daarin, komt ook een heleboel psychologie kijken. Hoe komt het dat een minder begaafde zanger verder komt met zijn of haar carrière dan iemand met veel meer aangeboren talent? Die laatste heeft misschien veel meer last van faalangst of van zenuwen. Als ik heel eerlijk ben, boeit de stem van iemand mij minder dan zijn persoonlijkheid. Kunnen ze iemand raken, en waar ligt het aan als die ontroering uitblijft?"

"Nee, ik vraag een zanger nooit naar een mogelijke, onderliggende reden waarom bepaalde zaken net niet lukken. Maar bijna altijd komen ze er op den duur zelf mee. Dan hebben ze het ineens over hun ouders, over hun jeugd. Of ze vertellen me dat ze ergens tegenaan lopen in het leven. Tegen de vreselijke wereld waarin ze terecht zijn gekomen bijvoorbeeld – want de muziekwereld kan keihard zijn – of dat leraren onderling niet met elkaar overweg kunnen. Als er zangtechnisch gezien iets niet in orde is, dan valt dat bijna altijd te verhelpen. Net als jongleren kun je goed zingen gewoon onder de knie krijgen. Maar soms zit er iets anders in de weg."

"Soms leggen zangers hun hele ziel en zaligheid in mijn handen. Dat is een kwestie van vertrouwen ja. Ondanks al mijn ervaring ben ik natuurlijk maar een amateur-psycholoog. En ik kan het heus niet altijd redden. Zingen komt zo uit jezelf, dus probeer ik ze sterker te maken van binnenuit. Dat ze leren om te gaan met hun nervositeit, met die vervelende dirigent of die nare regisseur. Hoe krijg ik ze krachtig, hoe kunnen ze bij zichzelf blijven? Hoe help ik ze af van een onnatuurlijke, te opera-achtige toon, omdat ze hun eigen geluid niet vertrouwen?"

Honig, die les had van onder anderen de beroemde Franse bariton Pierre Bernac in Parijs, heeft vroeger zelf een zangcarrière gehad. Ze weet dus heel goed waar ze het over heeft. Helpt de bonus van haar leeftijd daar ook bij?

"Zeker. Een zekere wijsheid en ervaring helpen. Ik heb zelf ook veel problemen gehad. En ik ben sterker geworden door mijn kinderen. De bonus van ouderdom voor mij is dat ik bevrijd ben van eergevoel. Ik wil absoluut niet te boek staan als de beste leraar die er is, maar gewoon mijn werk doen. En vooral empathie hebben met al die jonge mensen. Af en toe zeggen: 'Luister schat, zo kun je het echt nooit leren'. 'Nee?', vragen ze dan, en dan zeg ik heel rustig: 'Nee'. Probeer eens blij te zijn met het nu, en niet met de ijdele hoop dat je over tien jaar wellicht in Milaan aan de Scala zou kunnen zingen. Echt, alleen de ijzersterke karakters houden het vol. Je moet bezeten zijn van muziek."

"Of ik nu alles over zingen weet? Nee. Ik weet steeds minder. De esthetiek verandert voortdurend. Ook zang is aan mode onderhevig. En in ons tijdsgevoel lijkt het wel of niemand vindt dat hij goed genoeg is. Kijk, zingen is iets heel merkwaardigs, omdat je het niet kunt zien. We denken tegenwoordig zo functioneel, over spiergebruik, ademhaling, resonantieholttes, enzovoorts. Zo van: de linker stemband moet hier aangehouden worden, en de rechter niet. Dat kan natuurlijk niet, het is geen zwemmen. Bij het lesgeven wil ik in een andere modus overgaan, en het over de muziek hebben. En daar ben ik verslaafd aan, aan muziek."

"Een stip aan de horizon heb ik niet. Ik interesseer me nog steeds heel erg. En soms zie ik dat er ergens erbarmelijk

'Iemands stem boeit mij minder dan zijn persoonlijkheid'

slecht les wordt gegeven. Daarmee zeg ik niet dat al mijn leerlingen zo prachtig zingen. Zeker niet. Maar het is zo'n ontzettend hard vak, en daar moet je ze ook op voorbereiden. Ze verdienen tegenwoordig belachelijk weinig. Dat was in mijn tijd echt beter, er was veel meer te doen, ook voor mensen die net als ik in de subtop zaten. Er waren in elke provincie van Nederland honderden koffieconcerten op zondag."

"Ik ben blij dat mijn gehoor nog steeds heel goed is. Maar als dat minder zou worden, dan is dat wel een reden om een punt te zetten achter het lesgeven en coachen. Of als ik er de interesse in verlies, al lijkt me dat stug. Als ik geen muziek meer zou kunnen horen, of niet meer zou kunnen lezen, zou dat heel verschrikkelijk zijn. Daar denk ik wel eens aan ja. Maar niet te vaak. Zoals gezegd, er is genoeg te doen, en ik barst nog altijd van de energie."

Dit is deel 10 van een serie over oud worden en jong blijven. In eerdere afleveringen kwamen Debbie Harry, Olga Zuiderhoek, Hans Dagelet, Yvonne Keuls, Henk Helmantel, Ton Koopman, Lenny Kuhr en André van Duin aan het woord.

Beste muziek van deze week

De muzikrecensenten van *Trouw* bespreken de opvallendste albums van de week. Dit keer liederen van Mozart en Strauss, bluesy swamprock van The Black Keys en een sierlijke rietblazer.

Deveilhe fraai in Mozart en Strauss

Mozart/
Strauss

Sabine Deveilhe /
Mathieu Pordoy
★★★★★

Liederens van Wolfgang Amadeus Mozart en Richard Strauss koppelen op een album is een prachtig idee. De componisten hebben meer met elkaar gemeen dan je in eerste instantie zou denken. Strauss bewonderde Mozart als geen ander, en probeerde met *Der Rosenkavalier* en *Die Frau ohne Schatten* de sfeer van Mozarts opera's *Le nozze di Figaro* en *Die Zauberflöte* op te roepen.

Sabine Deveilhe en haar geweldige pianist Mathieu Pordoy voeren de liederen van Mozart en Strauss om en om uit waardoor verschillen, en juist ook overeenkomsten, mooi uitgelicht worden. In Mozarts *Das Kinderspiel* zingt Deveilhe met onschuldige lichtheid van toon. Als verrassend postludium van dit lied zingt haar jonge zoontje Lucien Pichon (zijn vader is Raphaël Pichon) het melodietje nog even op 'la, la, la'. Aandoenlijk. De 'simpele' liederen van Mozart krijgen op dit album een

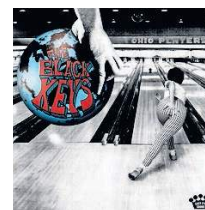
prachtig soortelijk gewicht, omdat sopraan en pianist ze serieus nemen.

Met haar lichte, in de hoogte stralende sopraan imponeert Deveilhe bovenmatig in de Strauss-liederen. Ze zong ooit al met veel succes de Strauss-rollen Sophie en Zerbinetta. Natuurlijk komt Strauss' bekendste lied *Morgen* langs, op de tekst van John Henry Mackay, die er heimelijk zijn homoseksualiteit in verstopte. Voor dit lied sluit violist Vilde Frang zich fraai bij sopraan en pianist aan. En wat mooi en intelligent om na juist dit lied Mozarts *An die Einsamkeit* te programmeren.

Vanavond is het duo te bewonderen in de Kleine Zaal van het Concertgebouw.

Peter van der Lint

The Black Keys heeft het plezier hervonden

Ohio Players

The Black Keys
★★★

Knap, wat de Amerikaanse rockband The Black Keys hier laat horen. Drieëntwintig jaar na oprichting weet het duo (zang, gitaar, drums) binnen een duidelijk gedefinieerd geluid nog altijd nieuwe invalshoeken te vinden. Voor hun kenmerkende, moddervette bluesy swamprock plukt het duo rijkelijk uit de sixties en seventies, de kraamkamer van de soul en garagerock.

Het geheim van hun artistieke succes, naast inventiviteit en ideeenrijkdom? Diverse uitstapjes, zowel solo als met andere bands, klussen buitenshuis (drummer Dan Auerbach is veelgevraagd producer), een coverplaat en af en toe een pauze. En, getuige dit twaalfde album, inbreng van buitenaf. Onder andere Beck, Noel Gallagher en meesterliedjesschrijver Greg Kurstin geven het duo hier een frisse wasbeurt.

Een feestplaat moest het worden en dat is het geworden, met shakers, blazers en toetspartijen. Beck geeft het duo lol en funk mee in *This Is Nowhere* en *Beautiful People*, twee van de sterkste liedjes. Gallagher zorgt voor de nodige melancholie in *On The Game* en rappers Lil Noid en Juicy J draaien hun nummers halverwege om naar een hiphoptrack. Die laatste twee zijn wel verreweg de minste momenten op het album, dat ook in de minder spannende momenten geregeld een steekje laat vallen, maar over de gehele linie een herboren band laat horen die het plezier hervonden heeft.

Jasper van Vugt

De lichtheid van Surman voelt als buiten zijn

Words
Unspoken

John Surman
★★★★

Er zit iets lichts en iets sierlijks in de muziek van de Britse rietblazer John Surman. Iets waardoor je je onmiddellijk buiten waant. Dansende vlinde, samen opvliegende koolmeesjes, zo iets. Dat zit in de eerste plaats in de manier van spelen van Surman zelf. Vooral in de ijle klanken van de sopraansaxofoon hoor je die lichtheid terug, maar opvallend klinkt deze ook door bij de veel robuustere baritonsax en de basklarinet.

Op zijn nieuwe plaat wordt dat lichte daarnaast nog eens benadrukt door de bezetting. Vibrafonist Rob Waring zorgt met zijn repetitieve, melodische patronen voor een hypnotiserende sfeer. Die wordt fraai opgepikt door gitarist Rob Luft die zijn klankkleuren bovendien uitgediend tussen de rieten en de vibrafoontot leven brengt.

In deze muziek die met zijn dei-

nende, wiegende melodieën zo duidelijk aan dansen refereert, spelen de drums vanzelfsprekend een opmerkelijke rol. Thomas Strønen slaagt er knap in de kracht van de ritmes in stand te houden zonder de muziek te verzwaren.

Words Unspoken is een prachtplaat, waarop Surman met zijn band laveert tussen vrije jazz en volksmuziek. Met name Surman laat de noten op de juiste momenten schuren, zodat het album van begin tot eind spannend blijft.

Mischa Andriessen